

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

FACULTAT DE CIÈNCIES JURÍDIQUES
Ensenyament de Relacions Laborals

SALUT, SEGURETAT i HIGIENE I

TERCER CURS
Primer Quadrimestre
CURS 2001-2002

Assignatura Obligatòria
Crèdits Totals: 6

PROFESSORS:
Maria de los Angeles Rico Romero

PROGRAMA DE LA ASIGNATURA: SALUD, SEGURIDAD E HIGIENE EN EL TRABAJO I

**ÁREA DE MEDICINA PREVENTIVA Y SALUD
PÚBLICA. CURSO 2001 -2002**

PROFESORA: MARIA DE LOS ANGELES RICO ROMERO

Assignatura obligatòria
Tercer Curs – Primer Quadrimestre
6 crèdits

TEMA 1.- Introducción a la seguridad en el trabajo y a la prevención de riesgos laborales.

1. Evolución de la seguridad en el trabajo.
2. La seguridad hoy.
3. Concepto de trabajo.
4. Concepto de salud.
5. Definición de seguridad.
6. El Trabajo y la salud.
7. Los riesgos laborales.

TEMA 2.- Los accidentes de trabajo.

1. Definición de accidente de trabajo: desde el punto de vista de la seguridad; desde el punto de vista médico. Definición legal; análisis de la misma.
2. Consecuencias de los accidentes de trabajo.
3. Causas de los accidentes de trabajo: 3.1.- Teoría de la causalidad de accidentes.
4. Análisis y selección de causas.

TEMA 3.- Las técnicas de seguridad.

1. Las técnicas de seguridad: definición y clasificación.
2. Modalidades básicas de actuación.
3. Técnicas analíticas.
4. Técnicas operativas.

TEMA 14.- Agentes físicos ambientales II: Radiaciones ionizantes y no ionizantes.

1. Características de las sustancias ionizantes.
2. Medidas de las radiaciones.
3. Efectos de las radiaciones.
4. Control y protección.

TEMA 15.- Riesgos más frecuentes en la industria química.

1. Estudio de los contaminantes en fase gaseosa. Valoración de riesgos.
2. Planes de emergencia interior.

TEMA 16.- Sustancias pulvígenas.

1. Estudio higiénico preventivo del polvo como contaminante industrial.
2. Efectos biológicos del polvo.

TEMA 17.- Sustancias infecciosas.

1. Profilaxis general de las enfermedades transmisibles.
2. Alimentos como mecanismo de transmisión en enfermedades infecciosas.

ERGONOMIA

TEMA 18.- Ergonomía. Aplicación de la ergonomía a la seguridad.

1. Concepto y definición.
2. Principios fundamentales. Relación con otras ciencias.

TEMA 19.- La carga de trabajo, la fatiga y la insatisfacción laboral.

1. La carga de trabajo.
2. La carga física.
3. La carga mental.
4. La fatiga.
5. La insatisfacción laboral.

TEMA 20.- El control de la salud de los trabajadores.

1. Definición.

Pel que fa a la matèria de Règims Especials de la Seguretat Social, llevat del Manual editat per l'editorial CISS i coordinat pel professor GARCÍA NINET, J.I. sota el títol de *Regímenes especiales de la Seguridad Social*, la resta de material no és, en principi, suficient per superar la matèria. De tota manera, si es vulgués preparar l'assignatura amb les notes preses a classe, la consulta de la normativa d'aplicació i algun altre manual, poden utilitzar-se, tot i que són obres de caràcter menor, els manuals obra de BLASCO LAHOZ, J.F. *et al: Regímenes especiales de Seguridad Social (y prestaciones complementarias)* i els temes de règims especials del manual coordinat pel professor DE LA VILLA GIL, L.E.: *Derecho de la Seguridad Social*

La resta de manuals citats tenen el valor d'obra de consulta però atesa la seva minsa extensió i, en algun cas, la seva no actualització, no són una eina adient per preparar la matèria de Règims Especials de la Seguretat Social de manera completa.

Temes 1 i 9

Pel que fa als temes 1 i 9, -Actualització de les Pensions; Seguretat Social Voluntària i Assistència Social- els manuals de DE LA VILLA GIL, L.E. (Coordinador) *Derecho de la Seguridad Social* i d'ALONSO OLEA, M. i TORTUERO PLAZA, J.L.: *Instituciones de Seguridad Social*, constitueixen una eina d'estudi suficient per superar aquestes matèries. Igualment, per a la preparació d'alguns epígrafs del tema 9 té un especial interès el manual de BLASCO LAHOZ, J.F. (i altres): *Regímenes especiales de Seguridad Social (y prestaciones complementarias)*.

Pel que fa a la resta de manuals, per les raons apuntades més amunt, no constitueixen una eina adequada per a la preparació dels temes 1 i 9.

Manuais i obres generals

ALARCÓN CARACUEL, M.R. i GONZÁLEZ ORTEGA, S.: *Compendio de Seguridad Social*, Madrid (Tecnos), 1991, 4ta edició.

ALMANSA PASTOR, J.M.: *Derecho de la Seguridad Social*, Madrid (Tecnos), 1991, 7na edició.

ALONSO OLEA, M i TORTUERO PLAZA, J.L.: *Instituciones de Seguridad Social*, Madrid (Civitas), 1998, 16na edició.

BLASCO LAHOZ, J.F., LOPEZ GANDIA, J. i MOMPALER CARRASCO, M^a.A.: *Regímenes especiales de Seguridad Social (y prestaciones complementarias)*, València, (Tirant lo Blanch), 1996.

GARCÍA NINET, J.I. (Coordinador): *Regímenes especiales de la Seguridad Social*, València (CISS), 1998.

VILLA GIL, L.E. (Director): *Derecho de la Seguridad Social*, València (Tirant lo Blanch), 2ª edició 1999.

B. Poligrafies, monografies i articles de revistes especialitzades.

Al llarg del curs s'esmentaran les cites bibliogràfiques, especialment d'articles, que siguin d'especial interès. En tot cas, tenen aquest valor les monografies citades en el punt corresponent a recensions.

C. Repertoris normatius laborals.

SEMPERE NAVARRO, A.V., RODRÍGUEZ INIESTA, G. i SÁNCHEZ TRIGUEROS, C.: *Código de la Seguridad Social*, Madrid (Aranzadi), 1998.

D. Repertoris jurisprudencials.

Repertori de jurisprudència del Tribunal Suprem. Ed Aranzadi, Pamplona.

Repertori de jurisprudència del Tribunal Central de Treball, Ed. Aranzadi, Pamplona (Darrer volum 1989-II).

Repertori de jurisprudència del Tribunal Constitucional, Ed Aranzadi, Pamplona.

Butlletí de jurisprudència constitucional (mensual). Servicio de Publicaciones y Estudios del Congreso de los Diputados, Madrid.

E. Bibliografia classes pràctiques.

BLASCO LAHOZ, J.F., LLORENTE CABRELLES, E. i MOMPALER CARRASCO, M^a.A.: *Casos prácticos y formularios de Seguridad Social*, València (Tirant lo Blanch), 1996, 2na edició.

Casos pràctics que es facilitaran al llarg del curs.

2.1.3.- Horaris, aules, i hores de docència setmanal.

Veure guia de l'estudiant, curs 2001-2002

2.2. Classes pràctiques

2.2.1.- Finalitat

Pretenen transmetre la metodologia i les tècniques necessàries per tal que els alumnes puguin interpretar i aplicar correctament, els principis i les normes jurídiques, específicament de caràcter laboral, i establir l'estreta relació existent entre norma i fet

social amb rellevància jurídica. Amb aquesta finalitat, i de manera paral·lela instrumental, les classes pràctiques intenten capacitar-los l'elaboració de diverses modalitats de supòsits pràctics per a l'adequada utilització tècnic-jurídica de les fonts de coneixement (normativa, jurisprudència i bibliografia) i de les regles per les quals es guia la interpretació i aplicació.

2.2.2.- Pautes organitzatives

A. Número i freqüència.

-Es realitzaran casos pràctics amb freqüència setmanal tot depenent del ritme de les explicacions teòriques.

B. Aspectes formals.

-L'alumne que vulgui realitzar casos pràctics haurà de lliurar una fitxa al professor a l'inici del curs.

-Les pràctiques s'han de fer en grups de 4 persones en grups de matí i de 3 en grup de tarda. No obstant, es permetrà realitzar pràctiques de manera individual. Els exercicis pràctics tindran una extensió mínima de 6 fulls i màxima de 10.

-A l'inici de la classe pràctica el professor farà les indicacions oportunes entorn del proper cas a elaborar i del material mínim que s'haurà d'utilitzar.

B. Assistència.

-L'assistència a classe pràctica és obligatòria per tal de superar la matèria i no haver d'examinar-se de cas pràctic el dia de l'examen, tret de supòsits excepcionals de força major acreditats. La regularitat suposa l'assistència a totes les classes pràctiques que es duguin a terme i la presentació dels corresponents casos pràctics.

- En aquells supòsits en què l'alumne no pugui mantenir una assistència regular, podrà assistir a les classes pràctiques amb caràcter voluntari, si ho comunica al professor responsable. En aquest cas, no es podrà beneficiar de l'esmentada qualificació.

Bibliografia i documentació mínimes

Per a l'elaboració de cada cas pràctic es facilitarà als alumnes una documentació mínima integrada pel mateix cas pràctic i la jurisprudència i bibliografia adequades. Aquesta documentació mínima estarà a disposició de l'alumne amb antelació suficient.

2.2.4.- Pautes valoratives

A. Nombre de casos pràctics.

Per tal d'obtenir la qualificació que permeti alliberar la realització del cas pràctic en les evaluacions finals, caldrà lliurar tots els exercicis plantejats i assistir a totes les classes pràctiques.

B) Elements objecte de valoració:

a) En la valoració dels casos pràctics es tindrà en compte dos elements: els exercicis i la participació a classe.

b) Per als exercicis presentats, s'ha de tenir en compte que malgrat que existeix una extensió mínima i màxima el factor bàsic no és pas quantitatiu sinó qualitatiu. Els esforços de fonamentació i argumentació són objecte preferent de valoració.

c) La participació a classe té un paper complementari. Aquest paper, però, no és pas secundari, sinó primordial atès que la finalitat i estructura de les classes pràctiques requereixen la participació de l'alumne.

C Qualificació

a) Els alumnes hauran d'obtenir una qualificació mínima de 5 punts de mitja en les classes pràctiques per tal de poder quedar alliberats de realitzar el cas pràctic en els examens finals i millorar la qualificació obtinguda en les proves d'avaluació.

b) La qualificació de les classes pràctiques duplica el seu valor si s'ha aconseguit la mínima necessària. Així, aquesta qualificació tindrà el valor de dos preguntes d'una prova d'avaluació. En tot cas, la qualificació de les classes pràctiques aprovades únicament tindrà valor si la part teòrica de l'examen final ha obtingut la qualificació d'aprovat.

c) Els alumnes que no assoleixin la qualificació mínima no tindran cap reducció en la qualificació de les proves finals que es realitzin.

d) Periòdicament, el professor responsable de les classes pràctiques realitzarà el comentari valoratiu global del desenvolupament d'aquesta activitat docent.

D Publicació de les qualificacions

La publicació de les qualificacions de les classes pràctiques es farà amb la suficient antelació a la data de realització de les proves finals.

2.3.- Recensions.

La finalitat de les recensions de llibres estarà en que, mitjançant el resum i comentari, l'alumne pugui aprofundir i completar els seus coneixements sobre la matèria mitjançant l'anàlisi de textos doctrinals. Els criteris que vertebraran l'activitat són:

2. La vigilancia de la salud de los trabajadores en el marco de la Ley de Prevención de Riesgos Laborales.
3. Objetivos de la vigilancia de la salud.
4. Integración de los programas de vigilancia de la salud en el programa de prevención de riesgos laborales.

TEMA 21.- La gestión de la prevención de riesgos laborales en la empresa.

1. Modalidades de recursos humanos y materiales para el desarrollo de actividades preventivas.

TEMA 22.- Organismos públicos relacionados con la seguridad y salud en el trabajo.

Objetivos

Estudiar las interacciones entre salud y trabajo, las condiciones laborales y las condiciones biológicas, así como las relaciones y compromisos de los trabajadores e instituciones con la promoción y prevención de la salud dentro del medio laboral. Abordar, dentro de las relaciones laborales, la incidencia medio-ambiental del trabajo y la conexión entre las diferentes disciplinas.

Criterios de evaluación:

Los alumnos serán evaluados mediante examen tipo test, alcanzando la valoración de apto con la calificación de 5. Durante el curso se realizarán trabajos en grupo como complemento de los conocimientos adquiridos en el programa que, complementarán la calificación final.

Bibliografía :

Conocimientos básicos de higiene y seguridad en el trabajo. Jose María Ruiz Iturregui. Editorial Deusto 1978

El éxito de la gestión de la salud y la seguridad. H.S.E., INSHT, Madrid 1994.

Directrices para la evaluación de riesgos en el lugar de trabajo. Oficina de Publicaciones de las Comunidades Europeas. Luxemburgo. 1996

Gestión de la prevención en las empresas. Biblioteca Cinco Dias Madrid. 1996

Higiene Industrial. Guasch Farras, J. I.N.S.H.T., Barcelona, 1994.

Legislación básica de Seguridad e Higiene en el trabajo. L. Duque y A.J. Millán. Editorial J.L. Santos.

Manual Práctico de Seguridad e Higiene en el trabajo. Alfredo Pérez Alencart. Editorial Tecnos. 1940

Salud Pública. J.L. Vaglero Puerta. Editorial Pirámide 1989

Seguridad e Higiene en el trabajo. I – Jose María Lasheras Esteban. Editorial Donostierra S.A. 1991

Seguridad e Higiene en el Trabajo II. José María Lasheras Esteban. Edit. Donostierra. S.A. 1991

Seguridad e Higiene en el trabajo I. Dr. José Manuel Picó Amador. Edit. Picó 1990

Seguridad e Higiene en el trabajo II. Dr. José Manuel Picó Amador. Edit. Picó. 1990

Seguridad, Higiene y control ambiental. McGraw-Hill. México. 1994

Técnicas de Prevención de riesgos laborales. J.M. Cortés Diaz. Edit. Tébar Flores. Madrid 1996

Seguridad en el trabajo. M Baselga. J. Cortes . S Domingo. Edit. I.N.S.H.T.. 1984

La seguridad en el trabajo como obligación contractual y como deber público. L. Fernández Marcos. Edit. Ministerio de Trabajo. 1975

Seguridad e Higiene profesional. José María de la Poza. Edit. Paraninfo. 1990.

Salud Laboral. Concepto y técnicas para la prevención de riesgos laborales. Fernando G. Benavides, Carlos Ruiz Frutos y Ana Mª García García. Edit Masson

Medicina del Trabajo. J.A. Mercadall y H Desoille. Edit Masson